

SEMİH GÜMÜŞ

KARA ANLATI
YAZARI

VÜS'AT O. BENER

CAN

ELEŞTİRİ

Semih Gümüş
KARA ANLATI
YAZARI
VÜS'AT O. BENER

Can Yayınları: 1701
Türk Edebiyatı: 499

© Semih Gümüş, 2007
© Can Sanat Yayınları Ltd. Şti., 2007

Yapı Kredi Yayınları'nda 1. basım: 1994
Can Yayınları'nda 1. basım: Ocak 2008

Yayına Hazırlayan: Faruk Duman

Kapak Tasarımı: Erkal Yavi
Kapak Düzeni: Semih Özcan
Dizgi: Hayriye Kaymaz
Düzeltili: Fulya Tükel

Kapak Resmi: Mehmet Ulusel,
18 x 24 cm, tuval üstüne karışık teknik, ayrıntı

Kapak Baskı: Çetin Ofset
İç Baskı ve Cilt: Özal Basımevi

ISBN 978-975-07-0903-6

CAN SANAT YAYINLARI
YAPIM, DAĞITIM, TİCARET VE SANAYİ LTD. ŞTİ.
Hayriye Caddesi No. 2, 34430 Galatasaray, İstanbul
Telefon: (0212) 252 56 75 - 252 59 88 - 252 59 89 Fax: 252 72 33
<http://www.canyayinlari.com>
e-posta: yayinevi@canyayinlari.com

Semih Gümüş
KARA ANLATI
YAZARI
VÜS'AT O. BENER

ELEŞTİRİ

CAN YAYINLARI

**SEMİH GÜMÜŞ'ÜN
CAN YAYINLARI'NDAKİ
ÖTEKİ KİTAPLARI**

FUTBOL VE BİZ / *yazılar*
BAŞKALDIRI VE ROMAN / *eleştiri*
ÖYKÜNÜN BAHÇESİ / *eleştiri*
YAZARIN YALNIZLIK BURCU / *deneme*
ELEŞTİRİNİN SİS ÇANI / *eleştiri*

Semih Gümüş, 1956'da Ankara'da doğdu. Ankara Fen Lisesi ve Gazi Lisesi'nden sonra, 1981'de Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'ni bitirdi. İlk yazısı aynı yıl Yazko Edebiyat dergisinde yayınlandı. 1981-1985 yıllarında Yarın dergisinin genel yayın yönetmenliğini yaptı. 1995-2005 yıllarında AdamÖykü dergisinin genel yayın yönetmenliğini yürüttü. 2006 Aralık ayında NotosÖykü dergisini çıkardı ve şimdilerde bu derginin genel yayın yönetmenliğini yürütüyor. Kendine özgü çözümleyici bir eleştiri anlayışına sahip olan Semih Gümüş'ün 1991'de *Roman Kitabı*, 1994'te *Kara Anlatı Yazarı, Karşılıksız Yazılar, Yazının ve Tarihin Bilinci*, 1996'da Cevdet Kudret Eleştiri Ödülü'nü de alan *Başkaldırı ve Roman*, 1999'da *Öykünün Bahçesi*, 2002'de *Puslu Ada*, 2003'te *Yazının Sarkacı Roman*, 2005'te *Yazarın Yalnızlık Burcu* adlı kitapları yayınlandı.

İÇİNDEKİLER

Yazın Yapıtlarında Anlamı Okumak (Önsöz)..... 9

KİŞİLİK ÇÖZÜLÜŞÜ VE YAZININ YÜKSELİŞİ

Saçma'yı Saçma Kılma Güçlüğü..... 19

Kimdir Bay Muannit Sahtegi?..... 21

Bir Kenef Taşkını Alegorisi..... 26

Kişi Adlarının Gizleri 30

Yazınsal Olanın Sıradışı Adları..... 33

İntihar ve Ölüm Düşüncesi..... 37

Ölüm Faik'in Gözlerinden Işır..... 40

Korkuları ve Kaygıları Sahtegi'ye Karşı..... 43

Çok Boyutlu Bir Yabancılaşma..... 45

Sevgisiz Bir Yaşam..... 48

Zamana Yenik Düşmek..... 51

Gerçekliğin Kurmacaya Dönüşümü..... 52

Anlatı Kimin Anlatısı? 59

Baskı Altına Alınan Yaşantılar..... 62

Osman Yaylagülü Kimdir? 66

Kemal ve Faik 74

Anlatı Zamanı..... 78

Anlatım Biçimi	81
Vüs'at O. Bener'in Dili ve Dil Biçemi.....	90
Aykırı Bilincin Şiiri.....	102
Vüs'at O. Bener İronisi.....	105

KARA ANLATIYI ÖNCELEYEN ÖYKÜLER

<i>Dost ve Yaşamaz</i>	111
<i>Siyah-Beyaz: Bir Olgunluk Dönemi Ürünü</i>	122
"İlki": Öykücülüğümüzün Başyapıtlarından.....	141
<i>Kara Tren</i>	148
Okuma Uğraşı (Sonsöz)	155
Notlar	159
Dizin.....	161

Yazın Yapıtlarında Anlamı Okumak (Önsöz)

Yazınsal yapıt karşısında eleştirmenin konumu nedir? Okurun alımlama sürecindeki etkinliği ya da yapıtın anlamlarının çözümlenip dışa vurulabilmesine yapabileceği katkılar hangi ölçekte tartışılabilir?

Yazarın bıraktığı yerden alan eleştirmen, verili bilgileri ve onlara dayalı tasarımları, dolayısıyla bazı ön kabulleri taşıyan bir çıkış noktasında bulunur. Okurun, buna karşılık, yazın yapıtının anlamlandırılabilme koşullarına ve alımlama sürecine katılma biçimi kolaylıkla kestirilemez. Okur karşısında tekinsiz bir etkinliğin alanına çekilir yapıt. Yazınsal gerçeklik ile okur arasında, dışsal etkenlerin bozmadığı bir ilişki biçimi oluşmuştur. Okurun, hangi okuma biçimlerinin, hangi ölçütlerine göre alımlama sürecine katıldığı sorgulanabilir mi? Bu oldukça bireysel ve içevurulmuş sürece dışardan katılmak, bu çok özel yaşantının gizlerini çözmek neredeyse olanaksız gibidir.

Yazınsal anlatılar, yaratım sürecinin özellikleri yanı sıra, alımlama sürecinde okurun etkin katılma biçimlerine göre anlamlandırılabilirler. Her çözümleme ve anlamlandırma çabası bir yeniden oluşuma yol açtığı gibi, her yeniden oluşum da bir yeniden üretimin sonucudur. Yazınsal metin bu etkinliği geliştiren ortamın

yaratılmasına olanaklar sunar. “Belirlenmiş bir ürün olarak metin doğallıkla kendi üretebilirlik tarzlarını alıcıya dayatır,” diyor Terry Eagleton, “ve bu anlamda bunu kendi tüketimini üretmesi için yapar denebilir. Bu, okura tek bir anlam dikte etmesi değil, okurun ve kendi ideolojik matrisinin konjonktürü içinde, zorunlu olarak sınırlı olan bir mümkün okumalar alanı yaratmasıdır.”¹

Vüs’at O. Bener, özellikle *Buzul Çağının Virüsü*’nde, pek çok *yorumlama alanı* bırakır. Bu yorumlama alanları eleştirel okuma için birer çekim merkezi gibidirler ve zihinsel üretimin sonuçlarını mıknaş gibi çekerler. Böylece roman, Vüs’at O. Bener’ce tasarlanan, metnin kendince de beklenen karşılıklarını aramaya koyulur.

Dizgesel bir yapı olan metindeki yorumlama alanlarının taşıdığı yükleri ve dilsel anlamları bulgulamak ve metin-içinden Vüs’at O. Bener’in anlatı serüvenine, oradan da yenilikçi Türk romanının kendini oluşturma devimine yönelmek, çözümleyici eleştirinin kuşkusuz ödevidir. Sıkıdüzenli bir çözümleme ve okuma süreci metnin yapısını ayrıştırarak ilerlerken, amacına ulaştıkça deriştirecektir de. *Buzul Çağının Virüsü*’nde her alt bölüm bir ayrıık anlama karşılık düşerken bütüncül bir anlama, tamamlanmış bir roman kurgusuna, derişik bir yapıya da ulaşılacaktır.

Akşit Göktürk, “Her yazın yapıtının ortağıdır okur,” diyor. “Bir yazın yapıtı da okurda yaşar ancak.”² Vüs’at O. Bener’in romanları, okuru ortak olmaya çağırarak özellikler taşır. Okurun etkinliği arttıkça ve eleştirinin düzeyi yükseldikçe yapıtın da yazarın elinden çıktığı, okurun ya da eleştirinin dünyasında yeniden üretildiği ve bir başka düzeyde, başkalaşmasını sürdürerek kendini var ettiği görülür.

Yazınsal anlamların somutlanması süreci, çoğun o yapıtın yarattığı bir itkiyle başlar. Bazen öyle olur ki,

yapıtın asal ve yan-anlamları çözülemez bir karmaşıklığa gömülür. Bir im gerekir yakalanıp çözüme götürecektir, ama hep güçleşir bulunması. *Bay Muannit Sahtegi'nin Notları* değil, ama *Buzul Çağının Virüsü* böyle çetin bir anlatı düzeyi getirir okurun önüne. “Monolog”, “Kuş”, “Öfke” ve en yeni öykülerinin de kendilerine kapanan biçimde kuruldukları söylenebilir.

Yazın yapıtının, çeşitli düzeylerin bireşimine dayalı organik birliği de okuma edimince tamamlanır. Denebilir ki, anlatının gevşek kalan örgüsü ona atılan ilmeklerle, çözülüp yeniden kurulan anlam dengeleriyle sıkılaştır. Ne denli sıkı olursa olsun, bu örgünün zamana direnemeyişi de yazınsal metinlerin bir başka özelliğidir. Zaman, yazın yapıtının örül yapısını ve anlam dokusunu gevşetir – kaçınılmaz biçimde gerçekleşir bu gevşeme ve *açılma*. Demek ki bir yazın yapıtının ucu, geleceğe dönük olarak, yan-anlamlar üretmeye hazır bir gizilgüç biçiminde, hep açık durumdadır, ki yeni okuma ve eleştirel duruş biçimlerine göre kapılarını aralayabilsin.

Roman yazarı, romanı okurla paylaşabilmek ve bu kez okur tarafından yeniden yaratılabilmesine olanak sağlamak için, bazen kendi istenciyle, bazen de istenç dışı, yaratım sürecinin ucunu açık bırakır. Romanın tamamlandığını, ama yaratım sürecinin tamamlanmadığını anlatan bir paradoks var burada demek ki. Romanın yaratılması yazarın bireyliği içinde gerçekleşen bir süreçken, okurun ya da eleştirisinin *etki alanı* içinde *yeniden yaratım* süreci yaşanır. *Bay Muannit Sahtegi'nin Notları* sözgelimi, yazarınca kuşkusuz tamamlanmıştır. Gelin görün ki, romanın öykülenen zamanı bir yerde durdurulmuştur; demek ki okurun düğmeyi açıp zamanı ilerletmesi beklenebilir. Kaldı ki, anlatı zamanı okurun belleğinden daha silinmemiştir. Bay Muannit Sahtegi'nin yaşamı ve kızı Fatoş ile ilişkisi nasıl sürecek ve hangi anlamları üretecektir? Okuma

edimi, hem yazarın belirlediği anlamları alımlamayı, hem de yazarın bıraktığı boşlukları, denetleyemediği alanları, metnin kendince edindiği suskuları anlamlandırmayı içerir.

Yazınsal metin kuşkusuz tamamıyla tüketilmesi olanaksız çoklukta asal ve yan-anlamı içkinleştirmiştir, ama bunların bütünüdür verili bir uzam içinde bulunması olanaksızdır. Birbirinden farklı özellikler taşıyan yazınsal uzamlar farklı yorumlara yol açarlar. Bu yorumların, dolayısıyla okuma biçimlerinin bütünüdür doğru ve geçerli olacağı öne sürülemez elbette. Yazınsal metin, gerek zamanla değişen, gerek zamandan bağımsızlaşmış özellikleriyle, bu yorumları kendi süzgecinden de geçirir. Bu arada öyle yorumlar yapılabilir ki, yazın yapıtınca kesinkes dışarılandıkları için, okuma ediminin konusu edilmeyebilirler.

Vüs'at O. Bener anlatısı çözümlenirken, şu yanlışa kolaylıkla düşülebilir: anlatıyla özdeşleşen bir yazarla karşı karşıya bulunulduğu... Dış gerçeklikle tam örtüşen yazınsal gerçeklik yanılması... Öyle ki, Vüs'at O. Bener imgesi sık sık metnin düzlemleri arasında dolaşıyor görünebilir okura. Anlatının değil de yazarın iç dünyasının yorumlanmaya çalışılması gibi, yanlış bir sonuca götürür bu da.

Oysa Susan Sontag bu durumda gösterilecek duyarlılığa şu sözleriyle ışık tutuyor: "Sanat yapıtı olarak yaklaşılacak sanat yapıtı, bir bildiri ya da bir soruya yanıt değil, bir yaşantıdır. Sanat yalnızca bir şey hakkında değildir; kendisi de bir şeydir. Sanat yapıtı, yalnızca dünya üzerine bir 3 metin ya da yorum değil, dünyanın içinde bir şeydir."

Roman, hiç kuşku yok ki, gerçek dünyayı olduğu gibi yansıtmaz; onun ötesinde, dış dünyanın soyutlanabilir gerçekliklerinden türeyen yeni bir dünya imgesi kurar; ortaya çıkan şey, kendisi de tastamam bir gerçek olan yazınsal bir dünyadır. Bu açıdan bakıldığında da

Vüs'at O. Bener'in romanları gerçekçilik yönünden eleştirilebilir nesnelere sayılamazlar. Başlangıç dönemindeki öykülerinden farklı olarak, kendileri gerçek dünyayla öte dil arasında gidip gelen romanları, ancak kendi kurdukları yazınsal yaşantılar içinde anlamlıdır.

Vüs'at O. Bener'in romanlarına bu ayrıksı özelliği onun çok kendine özgü dil ve anlatım biçiminin kazandırdığı söylenebilir. Kişilerinin ruhsal durumlarını içselleştirme, onlara alaycı bir gözlükle bakma, kapalı yaşantıları sarmalama yetisindeki büyük başarısıyla, Vüs'at O. Bener, üstünde yeterince durulmamış bir yazınsal dil yaşantısı kurmuştur. Bu yaşantı (demek ki dirimsel ve organik bir yapıdan söz ediyoruz) kendi anlamlarını da çok boyutlu bir uzama, çeşitli frekanslardan gönderip durur. Bir yansıtıcıyla karşılaştığında, yeni bir açı kazanarak, bir başka yansıtıcıya yönelir. Gücü bazen çoğalıp bazen azalarak, başlangıçta yazarının bile öngörmediği anlamlar üreterek, yazınsal yaşamını pekiştirir. Umberto Eco, "Dilin metinler biçiminde düzenlendiği soyut dinamiğin, kendine özgü yasaları vardır ve bu soyut dinamik, sözceleyen kişinin isteğinden bağımsız olarak anlam üretir,"⁴ diyor. Sözceleyen yazar, soyut bir dil dilsel-yapısal devim (dinamik) yaratıldığını kuşkusuz biliyordur – kendisinin de kestiremediği anlamların üretilebildiğini bazen şaşkınlıkla izleyerek. Hem sonra, bir Vüs'at O. Bener anlatısından söz edebilmek için, o anlatıyı taşıyan özel ve özgün dili de anlamak ve soyutlanarak algılanabilir olan bir yazınsal metinle karşı karşıya bulunduğunu bilmek gerekir.

Denebilir ki, Vüs'at O. Bener anlatısı, Türk yazısında beliren yenilikçi yönsemeler içinde, neden sonra en atak olanlardandır. Öncelikle bambaşka bir dil kuruluşu ve giderek kurgulanmış dille tanımlanabilecek olan bu yenilikçi yazınsal tutum, kimilerince herhangi bir aykırılık olarak alınmıştır. Ne ki, yalnızca

yapay yeniliklere dayalı bir dil ve anlatım biçimi, yazarı okur önünde çıplak soyarak değersizlikleri açığa vurur. Vüs'at O. Bener anlatısı için böyle bir duruma düşmek bir yana, oturdukça değer kazanmaktan söz edilebilir. Kendine sıkıdüzenli bir yapı, olgun bir yazarlık tutumu, özgün bir yazınsal dünya ve apaçık bir çevren kurabilmiş olan bu dil ve anlatım biçimi ayrıksı bir yer bulmakta gecikmemiştir – yeri edebiyatımızın gözden uzak burçlarında olsa da...

Bir de anlatıdan bağımsız bir yerde, dil biçemi vardır Vüs'at O. Bener'in. Roland Barthes'ın şu sözleri ondaki dil biçiminin yerini de neredeyse tam olarak anlatır:

“Dil Yazın'ın berisindedir. Biçemse nerdeyse ötesinde; yazarın bedeninden ve geçmişinden birtakım imgeler, bir konuşma biçimi, bir sözcük dağarcığı doğar ve yavaş yavaş sanatının özdevinimleri olur.”⁵

Vüs'at O. Bener, ilk öykülerinden *Bay Muannit Sahtegi'nin Notları*'na, *Kara Tren*'e, bir dil biçimine bütüncül bir örgü, bir düzey ve yapı kazandırmanın ince işçiliğini yapmıştır.

Her gerçek edebiyat yapıtında olduğu gibi, Vüs'at O. Bener'in yazınsal anlatısında da eleştiriye hem son-suz olanaklar tanınır, hem pek çok güçlük çıkarılır. Doğrusu, eleştirinin işi has yazın yapıtları karşısında her zaman güçtür. Eleştirmenin yazınsal anlatıyla ilgili yargıları da, ancak yaptığı yorumlar arasında bir tutarlılık, anlam dizisi varsa değer kazanır.

Kendi öznelliğini –ama ket vurmadan– denetleyebildiği, abartmadığı, yorumlarının ve anlamlandırma yetisinin kendi yazınsal çevreniyle sınırlandığını bildiği ve her metin için o metne özgü bir düzeyde kurula-bildiği sürece, eleştiri de tamamlanmış sayılabilir. Yazar-yapıt-okur (eleştirmen) arasında sağlam bir köprü kurulduğunda, yaratım süreci gerçek boyutlarını kazanmış olur.

Sartre, “Okuma, algılama ile yaratışın bireşimi gibidir,” diyor.⁶ Gerçekten de *okuma* yazınsal bilgiyi öngerektiren bir edimken, yaratıcılığın da ortaya konabilmesidir.

KİŞİLİK ÇÖZÜLÜŞÜ VE YAZININ YÜKSELİŞİ

*Bay Muannit Sahtegi'nin Notları'ndan
Buzul Çağının Virüsü'ne*

I

Saçma'yı Saçma Kılma Güçlüğü

Vüs'at O. Bener'in *Bay Muannit Sahtegi'nin Notları*¹ adlı romanı, oldukça derin bir boğuntu içinde yakaladığı roman kişisi Bay Muannit Sahtegi'nin, belki de bulabileceği tek çıkış noktasını yeniden keşfettiği sırada başlıyor. Bay Muannit Sahtegi: Anlatı edebiyatımıza çıkagelen bu çok ayırksı ve tuhaf kişilik, "Yine öldürgen bir intihar sabahı, yirmi miligram *nobraksin* almama karşın, ellerimin titremesini önleyemiyorum, kaydın Bay Muannit Sahtegi," sözleriyle başladığı ilk tümceyi, "yapma, seni konuşmak değil, yazmak kurtarır derken, yani günlük adı altında ilk üç beş tümcenin yazıldığı günden tam üç yıl sonra, yeniden başlamayı deniyorum," (s. 9) diye bağlar.

Yazmak – Bay Muannit Sahtegi için, yaşadığı dünyanın olumsuzluklarını kavramanın; yaşadıklarını yaşadıkları gibi almanın; bilinçli, akli başında bir insan, bir birey olmanın; verili yaşantıların ve sıradan ilişkilerin anlamsızlığını bilince çıkarmanın ve onlarla uzlaşmamanın; kendine yetmenin yoludur.

Bay Muannit Sahtegi'nin bunu başarıp başaramayacağı baştan belli değildir; geçmişinden kurtulmaya, yazmadığı yılları –yazmadığı için!– yok saymaya kalkı-

şırken, “bugünden gidebildiğimce ileri gidebileyim, saçma’yı saçma kılmayı deneyeyim,” (s. 10) diye düşünmektedir.

Belli ki Bay Muannit Sahtegi, Albert Camus’nün *Uyumsuz* (ya da, *Saçma*) kavramına gönderme yapıyor ve bu kavrama uygun düşen bir davranış biçimi edinmek istiyor. Camus, “Bütünüyle tinsel görünen, açık bir olgu vardır,” diyor *Sisyphos Söyleni*’nde, “insanın her zaman kendi gerçeklerinin pençesinde olduğu. Kimi gerçekleri benimsedikten sonra onlardan bir daha kopamaz insan. Ödemek de gerek biraz. Uyumsuzun bilincine varmış kişi, ayrılmamasıya bağlanmıştır ona. Umutsuz ve umutsuzluğunun bilincine varmış kişi, geleceğin değıldir artık.”²

Bu düşüncelerin Bay Muannit Sahtegi’nin kimliğini aydınlattığı da pekâlâ söylenebilir. Onun da kendi gerçeklerinin pençesinde olduğu, bunların bazılarında hiç kurtulamayacağı, “saçma”ya bağlanma çabasını yıllar boyu ardında sürükleyeceği, anlatı ilerledikçe daha iyi anlaşılır. Ve en sonunda, Bay Muannit Sahtegi’nin çözülüşünün neredeyse tamamlanacağı günlerde, “12 Eylül 1987” tarihli günlüğünde, şu notla karşılaşacaktır okur:

“Notlarımı okumayı içim kaldırmıyor, *saçmayı saçma kılamamışım* besbelli!” (s. 95) (italikler, S.G.)

Bay Sahtegi, romanın ikinci sayfasında “saçma’yı saçma kılmayı deneyeyim” sözleriyle başlattığı anlatı zamanını, romanın sondan üçüncü sayfasında, “saçmayı saçma kılamamışım besbelli!” diye tamamlar – anlatı zamanıyla birlikte, Sahtegi dostumuzun yazınsal ömrü, yazınsal gerçekliğe göre gerçek çözülme süreci de tamamlanmış olur. Boşuna mı geçmiştir geçen zaman?

Bay Muannit Sahtegi’yi konuşmak, yani çevresiyle ilişki kurmak ya da kendi iç sesini dinlemek, kendi başınalığa gömülmek kurtaramayacaktı; bunu o da bili-

yordu aslında. Gelin görün ki, tek kurtarıcı olarak gördüğü *yazma edimi* de onu düze çıkaramamıştır. Kendini kuşatan gerçekliği ve ona koşullu iç dünyasını yene-memiş, *uyumsuzluğun* üstesinden gelememiştir. Akut bir iç sancıya dönüşmüş bulunan ruhsal çözülüşü onu tüketmiş, kendi kendini yemiştir bir bakıma.

Kimdir Bay Muannit Sahtegi?

Bay Muannit Sahtegi'nin tanımlanabilir bir kimliği var mıdır? Ya da çözümlenebilir bir kişiliği?.. Bulunduğu (yaşadığı değil!) toplumsal çevre içinde belli bir kişisel konumu olup olmadığı da bu arada sorulabilir elbette...

Her üçüne de bazı karşılıklar bulunabilir hiç kuşkusuz, ama bu karşılıkların ne köşeli biçimde verilmesi olasıdır, ne de bütünüyle kuşatıcı olması. Vüs'at O. Bener'in kapalı olmayan diline karşılık, oldukça kapalı ve ilk okumada hemen açılabilir olmayan bir anlatı örgüsü ve şaşırtıcı uçlar veren, karmaşık bir biçemi olduğu belirtilebilir. Bay Muannit Sahtegi'nin kimliği ve kişiliği, Vüs'at O. Bener'in anlatısının yapısal katları çözüldükçe yaprak yaprak açılmaya başlar. Çözümleme çabasını tersinden alıp ilkin Bay Muannit Sahtegi'nin kimliğini ve kişiliğini açıklamaya çalışmak da, anlatının karmaşık dokusunun sökülmesini sağlayabilir.

Bulunduğu toplumsal çevre içindeki konumunun, Bay Muannit Sahtegi'nin anlaşılmasında ikincil bir yeri vardır. Bir şair ve yazardır o (tıpkı *Buzul Çağının*

* Albert Camus'nün *Sisyphos Söyleni*'nde temel bir anlamı belirtmek için kullandığı "absurde" sözcüğü dilimizde çoğu kez "saçma" sözcüğü ile karşılanmıştır. Oysa sözcüğün kavramsal karşılığı "saçma" sözcüğüyle tam olarak anlatılmıyor. Tahsin Yücel de bu açmaza dikkat çekerek, "uyumsuz" sözcüğünü "saçma"nın yerine önerirken, şu açıklamayı yapıyor: "*Sisyphos Söyleni*'nde 'absurde' sözcüğü bu anlamı aşar, insan ya da düşünce sözcüklerinin sıfatı olduğu zaman, insan açısından evrenin akla, mantığa aykırılığını, tutarsızlığını anlamış, her şeyi olduğu gibi gören, bilinçli insanı ya da düşünceyi belirtir."

Virüsü'nün kahramanı Osman Yaylagülü gibi): "...hafife alınamayacak yeteneği" (s. 13) olduğunu, artık üstüne bir taş daha koymadığı entelektüel birikiminin küçümsenemeyeceğini düşünüyor! – Çok az yazmaya, dizelerini "çaylak" bulmaya başlamış olsa bile...

Avukattır: "Otuz altı yıl Devlet kapısına git-gel'den sonra emekliye" (s. 43) ayrılmış; dayıoğlu'nun, "Geçir sırtına cübbeyi, müşteri bulmak bana ait... (...) Memleketin yarısı öbür yarısından davacı neredeyse," (s. 43) biçimindeki sıkboğaz edişlerine bir yandan kulak asmaz görünürken, öbür yandan harcamalarını ucu ucuna denkleme için özel şirketlerde danışmanlık kovalamaktadır..

Altmışına dek yaşadığı evliliklerini ise, şöyle yorumluyor: "Her ne hikmetse, benimle yaşamlarını bölüşmeye önce pek gönüllü olduklarını unuttular diyelim, bari sonra suçun sadece bende olmadığını belirtmeye –ara sıra, *kerhen* de olsa– gerek görmeyen kadınlar kelek kafama vurdular ha vurdular, azla yetinmek huysuzluğunu mezeki sakızı ettiler. İlkinin kısacıkmiş ömrü, ikincisi iyi dayandı doğrusu, geç de olsa, erkek kadınmış neme gerek bastı gitti, üçüncüsü çabuk pes etti, 'çekemem bu alkolik herifi, korkunç cimri üstelik!' Sus, sus *müfteri Mavi Sakal*, bela ağına yakalanan sanki onlar değil!" (s. 41)

Fatoş: Sahtegi Vicdanı: Öte yandan apayrı bir ilişkiyi, o güne dek yaşamadığı bir tür bağlanmayı Fatoş ile yaşamaktadır Bay Sahtegi. Fatoş: Bay Muannit Sahtegi'nin kızıdır elbette! Gelin görün ki, Fatoş'u İngiltere'ye yolcu etmeye birlikte gittiği insanların aklından geçirdiklerini, Bay Sahtegi şöyle algılar: "Bana da bakıldı uzak yumuşaklıkla, kuşkusuz hukuksal bağ kurulmadan önceki 'neci'liğim üzerine yoğunlaşan dedikodular anımsanarak. Babası yerindeki adamın tomur kızcağızı kandırdığı kösnük imgelemelerinden,

SEMİH GÜMÜŞ

KARA ANLATI
YAZARI
VÜS'AT O. BENER

ELEŞTİRİ

Vüs'at O. Bener, üstünde yeterince durulmamış bir yazınsal dil yaşantısı kurmuştur. Bu yaşantı (demek ki dirimsel ve organik bir yapıdan söz ediyoruz) kendi anlamlarını da çok boyutlu bir uzama, çeşitli frekanslardan gönderip durur. Bir yansıtıcıyla karşılaştığında, yeni bir açı kazanarak, bir başka yansıtıcıya yönelir. Gücü bazen çoğaltıp bazen azalarak, başlangıçta yazarının bile öngörmediği anlamlar üreterek yazınsal yaşamını pekiştirir.

Kara Anlatı Yazarı, edebiyatımızın çağdaş klasiklerinden, yakın dönemde yitirdiğimiz Vüs'at O. Bener üzerine yapılmış en kapsamlı çalışmalardan, Bener için yazılmış en erken yazılardan biri. **Semih Gümüş**, yalnızca Vüs'at O. Bener'in anlatılarının çözümlemesine girişmiyor burada, aynı zamanda kendine özgü eleştirinin de en parlak örneklerinden birini veriyor.

KAPAK RESMİ: MEHMET ULUSEL

ISBN 978-975-07-0903-6

9 789750 709036
<http://www.cayyayinlari.com>